

Landbrukspolitik i det blå

Kristin Ianssen
Norges Bondelag

NORGES BONDELAG

Svineprodusent i Eidsberg, Østfold
Avlsbesetning 45 purker
250 da korn, 600 da skog
Gift med Erling, 3 barn

- 61 000 medlemmer
- 550 lokallag
- 3000 tillitsvalgte
- Oppdrag - medlemsnytte:
 - næringspolitiske rammebetingelser - bl.a **Jordbruksforhandlingene**
 - hjelp og bistand til enkeltmedlemmer
 - medlemspris på tjenester, service og varer
 - yrkessosialt fellesskap
 - lokal interesseorganisasjon
- Sekretariat Oslo og alle fylker
- Partipolitisk nøytralt
- Samarbeid med landbruks-samvirke

Bonden – leverandør av kvalitetsråvarer

Ressursutfordringene globalt

Etter 30 år som drosjesjåfør i Kairo føler Sayed Ibrahim (55) at han nærmer seg veis ende. Men han er engstelig for hva som vil skje med hans etterkommere.

FOTO: PER A. CHRISTIANSEN

Hard kamp for daglig brød

KAIRO (Aftenposten.no): Samtidig som prisen på matvarer og olje skyter i været på verdensmarkedet, bruker Egypt stadig flere milliarder på å skaffe folk billig mat og bensin.

annonse

SISTE NYTT

www.bondelaget.no

Klimaendringer og matkrise?

FNs klimarapport:

- Avlingene ned 2 % pr tiår framover
- Etterspørsel opp med 14 %

**Norsk landbruk –
en del av løsningen**

Matproduksjonen er politisk

Värmland

Østfold

Høy standard og kostnadsnivå - må håndteres gjennom tilstrekkelige rammebetingelser

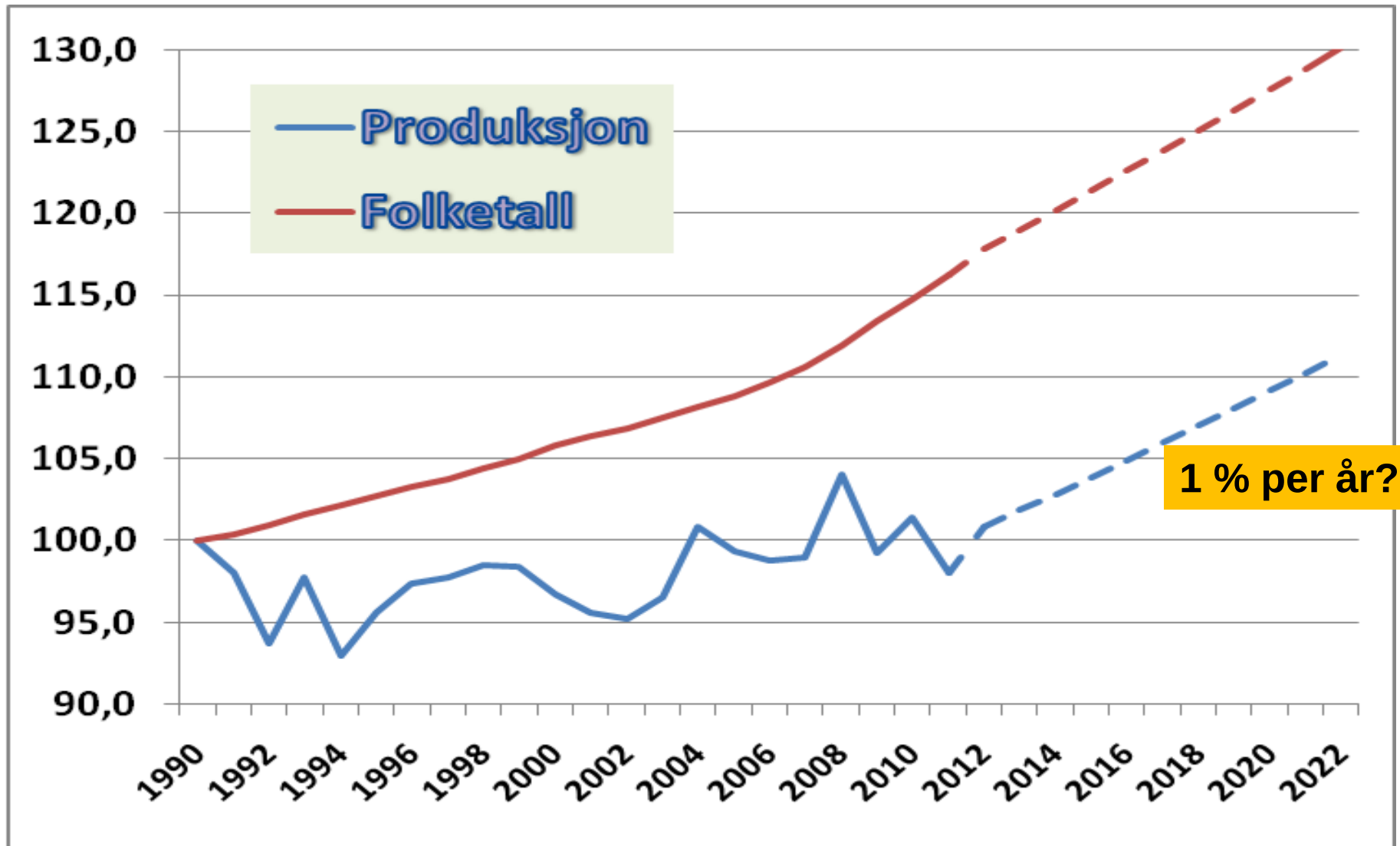
Tabell 2 Sveriges handelsbalans för griskött, 1 000 ton slaktkroppsekvivalenter

Ar	Produktion	Import	Export	Konsumtion	Handels- överskott	Själv- försörjningsgrad	kg/ capita
1980	317,0	11,0	34,0	294,0	23,0	107,8 %	34,5
1981	321,0	9,0	41,0	289,0	32,0	111,1 %	33,5
1982	325,0	8,0	58,0	275,0	50,0	118,2 %	31,7
1983	318,0	9,0	53,0	274,0	44,0	116,1 %	30,7
1984	323,0	6,0	75,0	254,0	69,0	127,2 %	29,4
1993	289,0	15,0	19,0	285,0	4,0	101,4 %	32,5
1994	308,0	15,0	22,0	301,0	7,0	102,3 %	34,0
1995	308,8	29,0	22,9	315,0	-6,2	98,0 %	35,5
2000	277,0	59,7	20,0	316,7	-39,7	87,4 %	35,3
2005	275,1	83,4	35,8	322,7	-47,6	85,2 %	35,9
2006	264,4	90,4	32,7	322,2	-57,8	82,1 %	35,6
2007	264,9	103,5	38,0	330,3	-65,5	80,2 %	36,1
2008	270,7	113,7	50,2	334,2	-63,5	81,0 %	36,2
2009	260,7	110,6	36,2	335,1	-74,3	77,8 %	36,2
2010	263,5	121,1	37,8	346,8	-83,3	76,0 %	37,1
2011	256,1	125,5	29,6	352,0	-95,9	72,7 %	37,4
2012	233,0	133,9	25,6	341,3	-108,3	68,3 %	
2012 juni	119,9	65,5	14,3	171,1	-51,2	70,1 %	
2013 juni	118,1	72,0	11,2	179,0	-60,8	66,0 %	

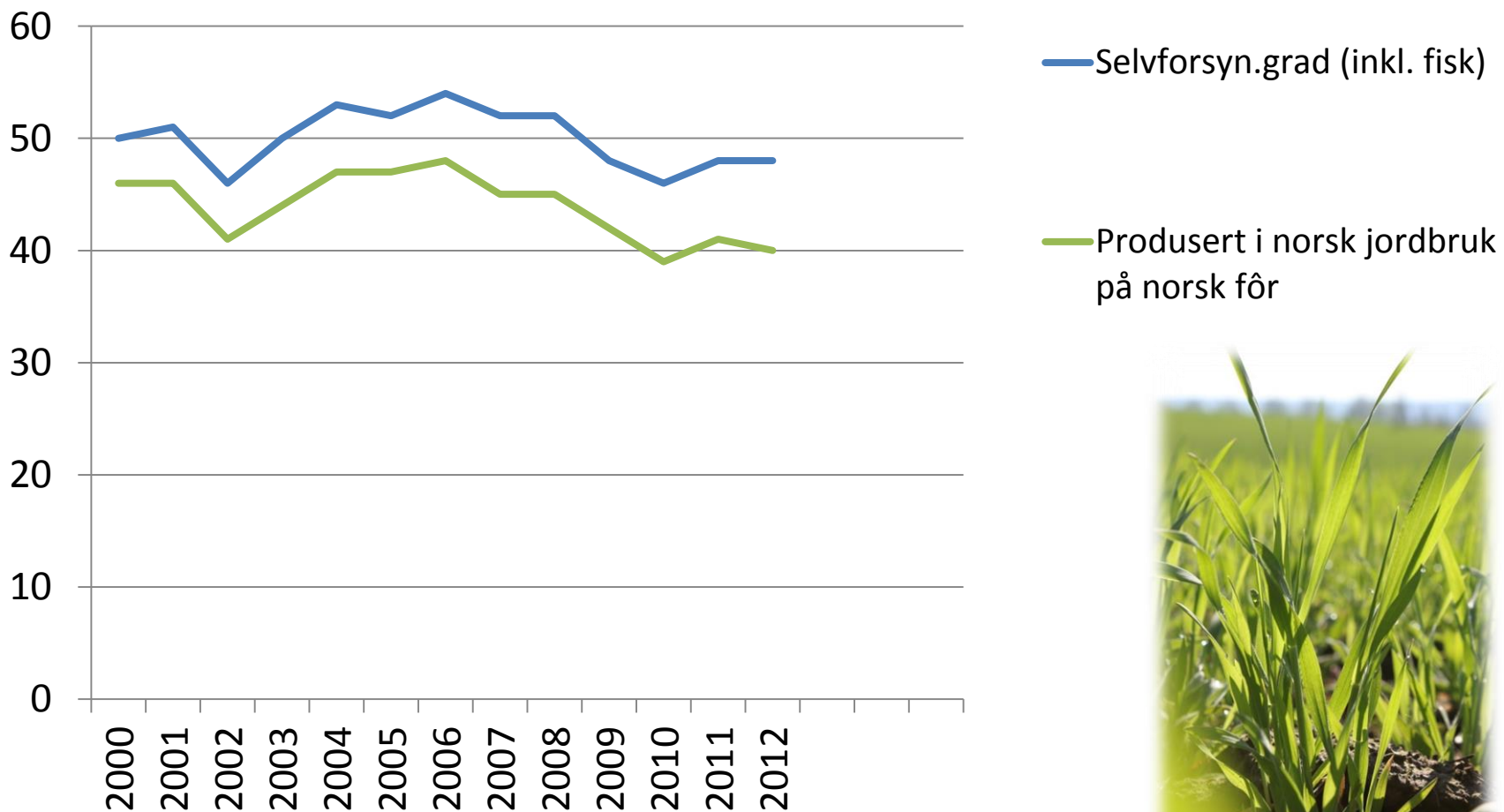
1995:
Sverige
med i EU

Källa: Jordbruksverket och SCB

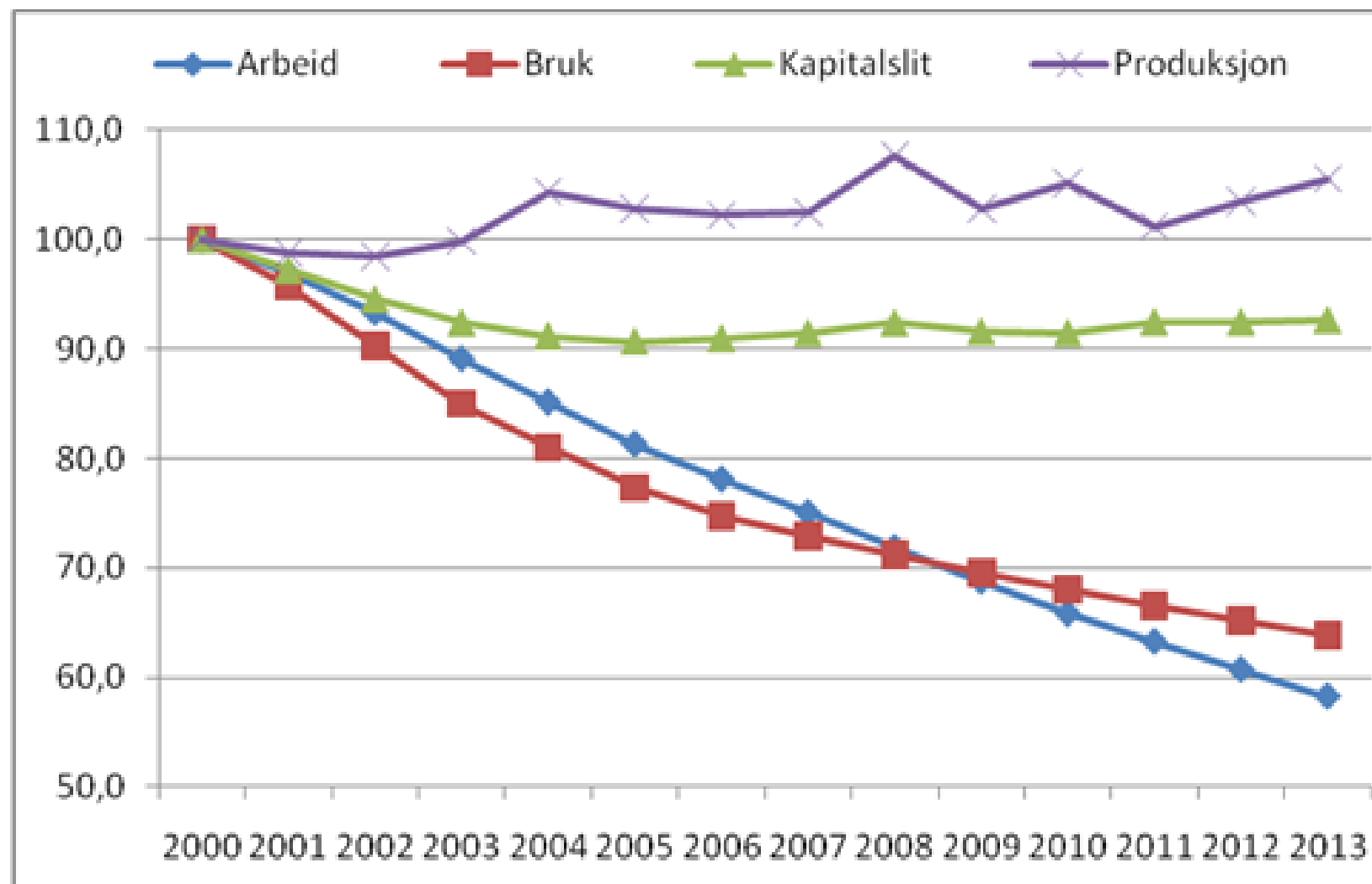
Matproduksjonen i Norge

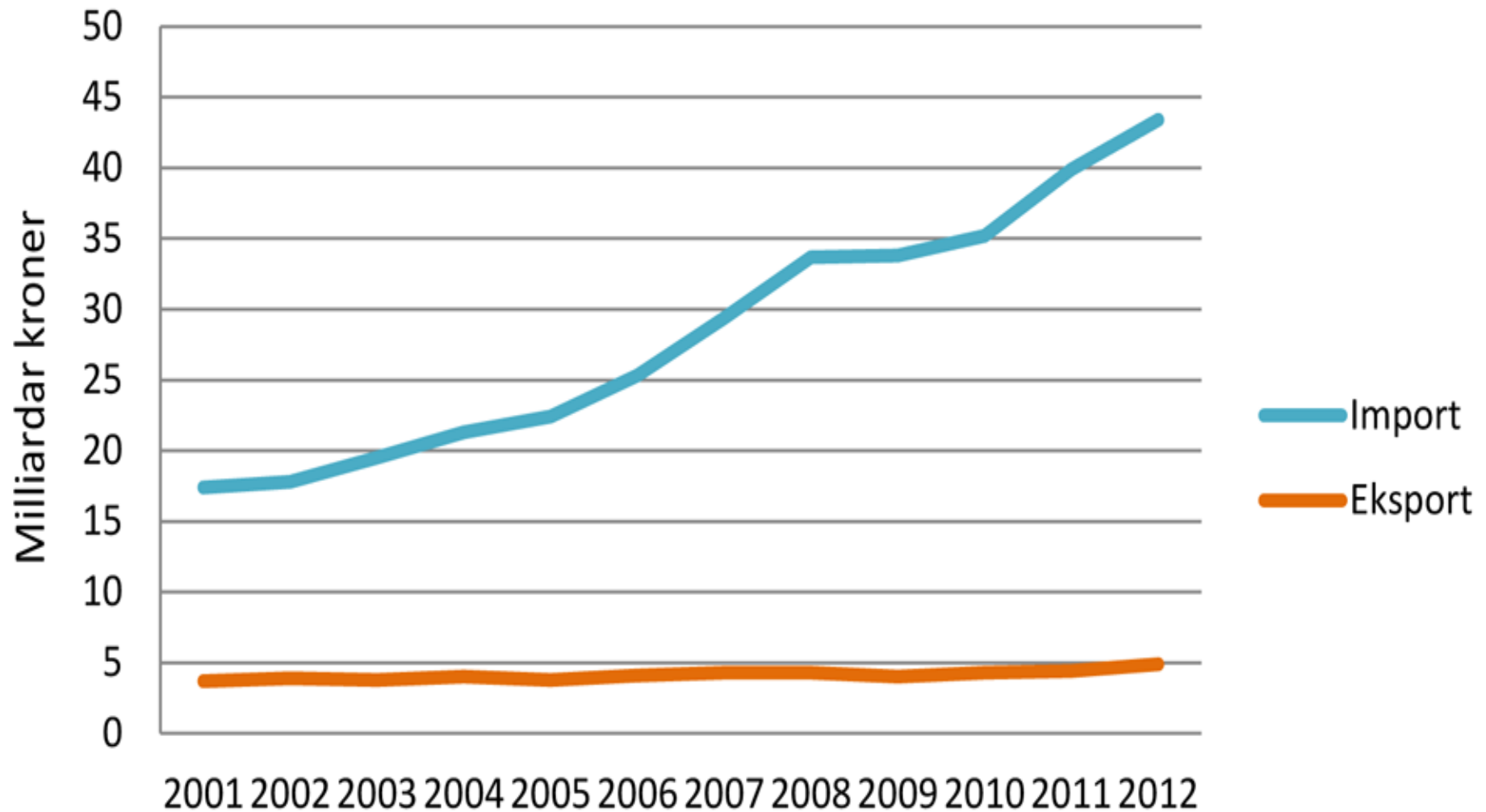
Sjølforsyningsgraden

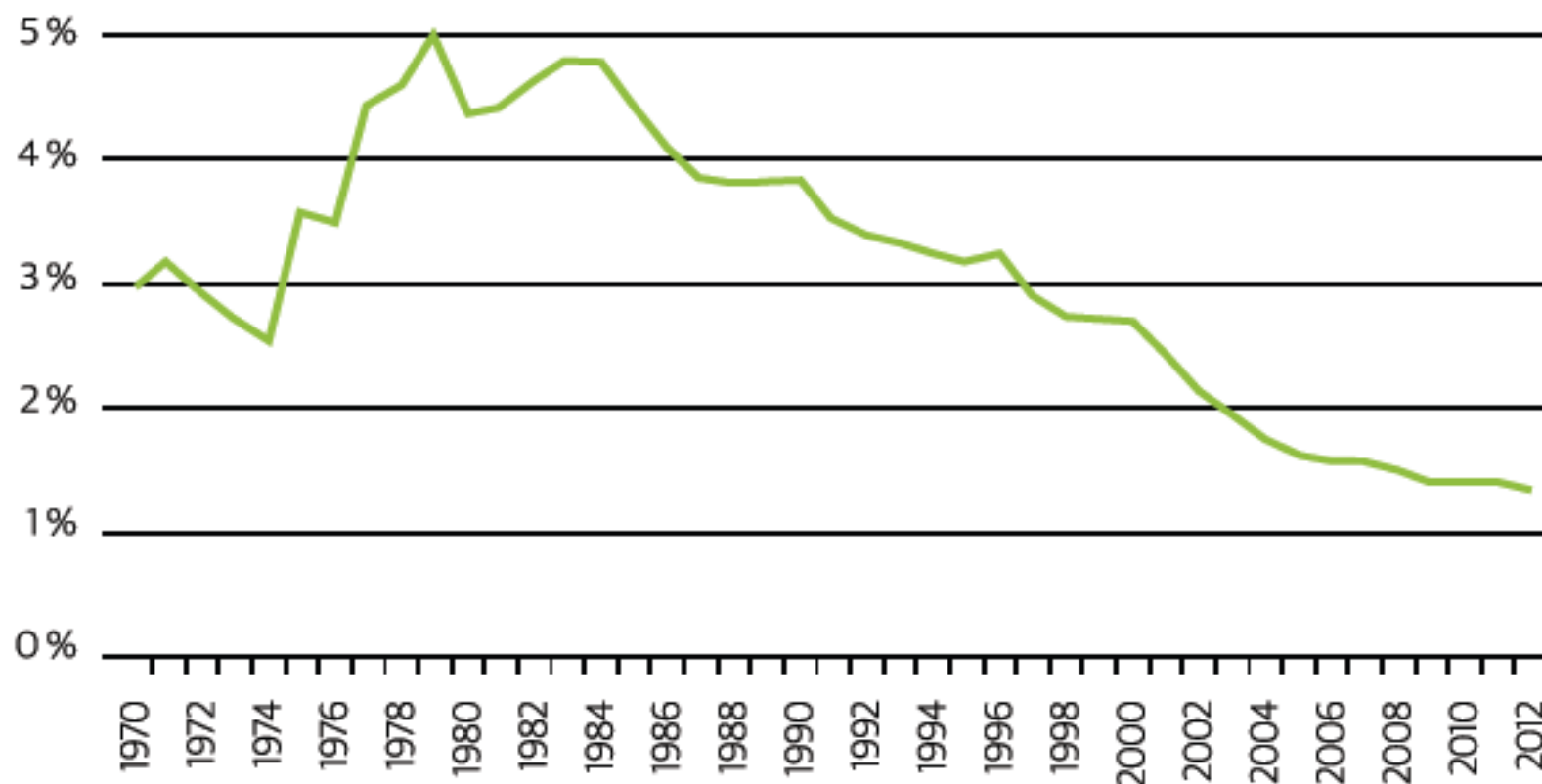
Produktiv næring

Norsk import og eksport av landbruksvarer

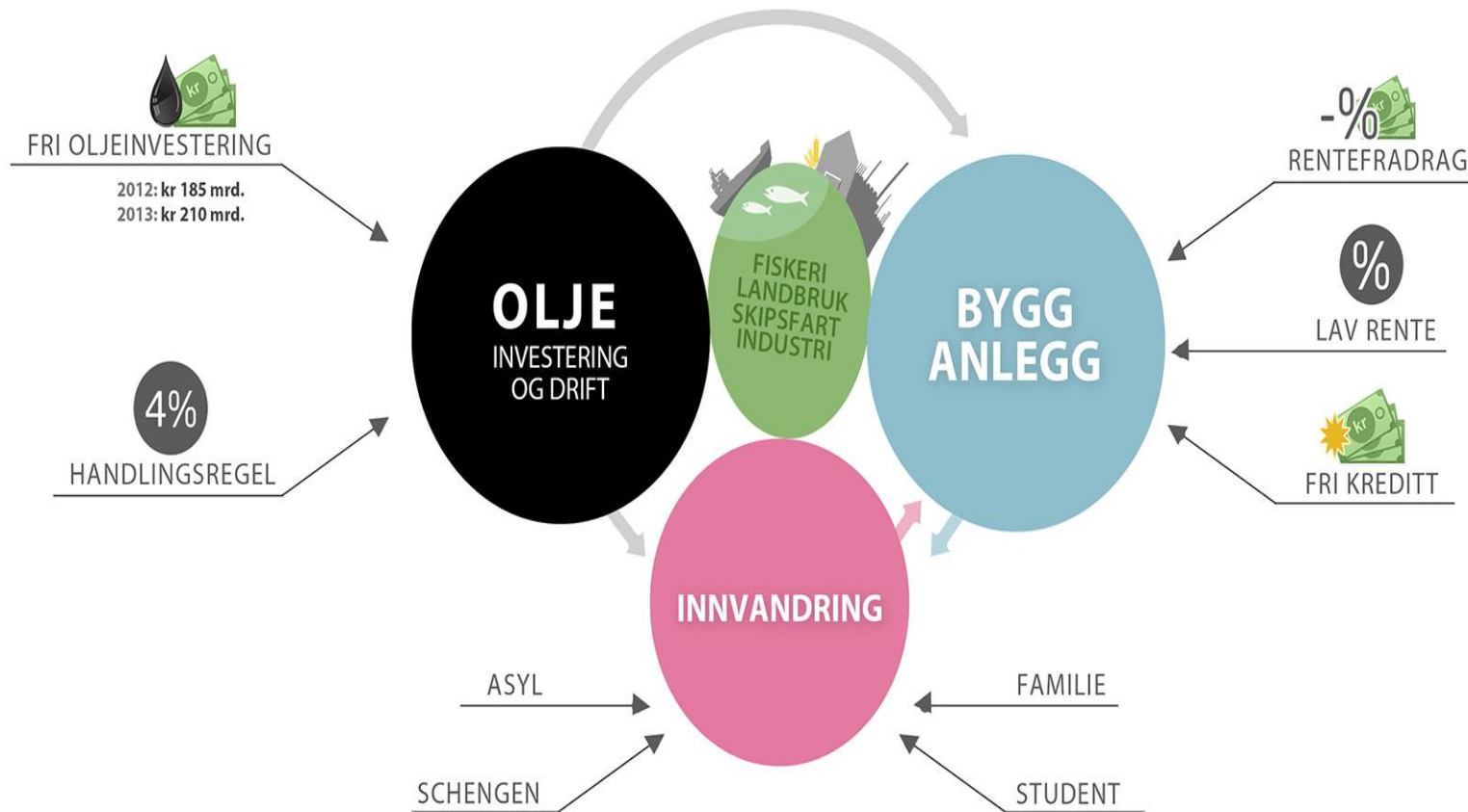

Budsjettstøtte til landbruket

I 2013 gikk litt over 1,3 prosent av statsbudsjettet til jordbruk.

Lønns- og kostnadsnivå

Næring med nasjonal betydning

- Norsk matproduksjon representerer en av Norges få komplette verdikjeder med betydelig verdiskaping i alle ledd fra jord til bord.
- Jordbruksnæringen er i tillegg en av de største landbaserte næringene vi har, og sysselsetter rundt 90 000 mennesker.
- Disse arbeidsplassene er spredt på gårder og i næringsmiddelindustri-bedrifter over hele landet
- Næringa utgjør ryggraden i mange områder med lite annet næringsliv.

www.bondelaget.no

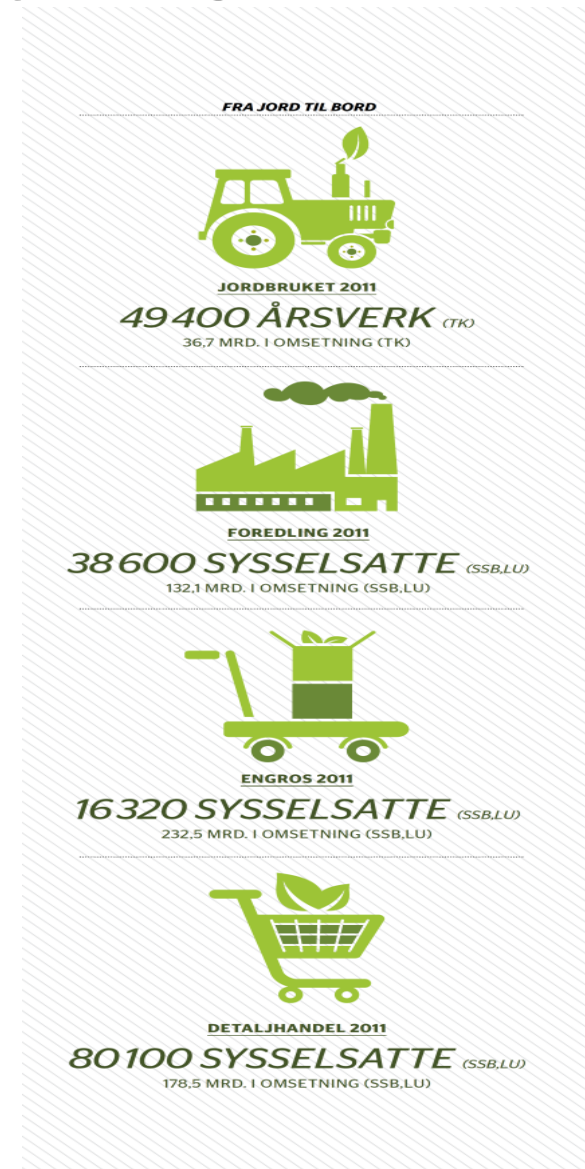
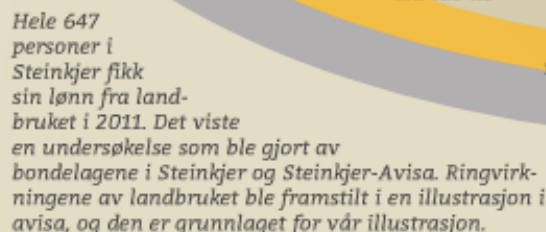

FOTO: OVE MAGNE PIRSKVOC / STEFAN B. JOHANSEN | SKRIVTHAIS BEVIAMPE AS | DESIGN: TIVVU NAMSGO AS

Vi har i tillegg lagt på ytterligere en ring som symboliserer de indirekte ringvirkningene. For aktiviteten i landbruket gir grunnlag for en rekke arbeidsplasser i servicenæringa, i skoleverket og helsevesenet – for å nevne noen sektorer. Det er de enorme ringvirkningene som gjør landbruket til Nord-Trøndelags viktigste næring.

NORD-TRØNDELAG BONDELAG | HAMNEGATA 33, 7714 STEINKJER | TLF. 74 13 50 80
NORD.TRONDELAG@BONDELAGET.NO | WWW.BONDELAGET.NO/NORD-TRONDELAG

Landbruket leverer

- **Kvalitetsmat for alle**
- Fornybar energi
- Arbeidsplasser, reiseliv, osv
- Grunnlag for næringsmiddelindustri
- Marked for leverandører og tjenester
- Kulturlandskap
- Levende og levelige bygder

Robust næringsliv i distrikts-Norge

Enige om målet?

Regjeringserklæringa:

”Høyest mulig selvforsyning av mat av beredskapshensyn.”

”Hovedformålet med landbrukspolitikken skal være en kostnadseffektiv matproduksjon.”

Samlet næringskomité desember 2013:

”Økt matproduksjon med intensjon om økt selvforsyning”

KrF, V, Sp og Ap i næringskomiteen juni 2014:

Reell økt selvforsyningsgrad må være med grunnlag i norske ressurser

Ulikt syn på virkemidlene

Landbruk i hele landet

Utnytte ressursene og
arealene der de er

Tilpasse strukturen til topografi
og ikke forsøke å tilpasse Norge
til en "ønska struktur."

Oppnå størst mulig produksjon

Landbrukspolitiske verktøy

Juridiske
virkemidler

Importvernet

Økonomiske
virkemidler

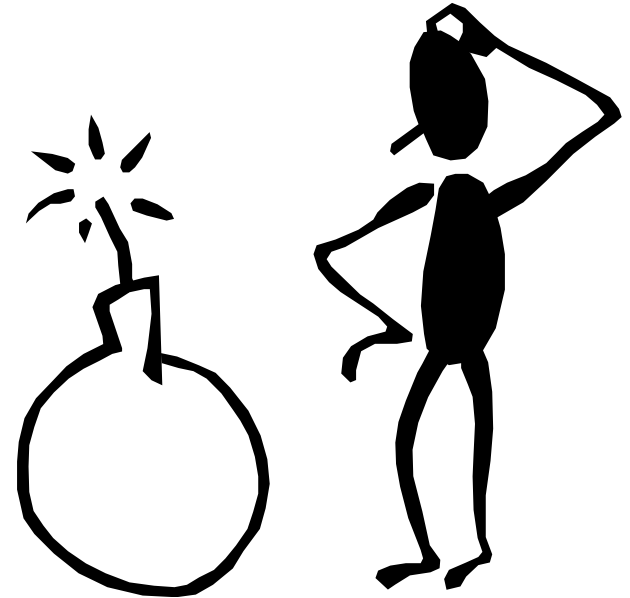
Markedsregulering

Mange verktøy er satt i spill

- Markedsregulering utredes –landbruk i hele landet, stabilt marked?
- Eiendomsregelverk – hvem kan eie og hvordan? Prisregulering, boplikt, driveplikt, konsesjonslov
- Jordbruksavtalen – konfrontasjon, virkemidler innrettet for å nå målene?
- Importvern – Ostetoll, Artikkel 19 forhandlinger
- Jordvern!!

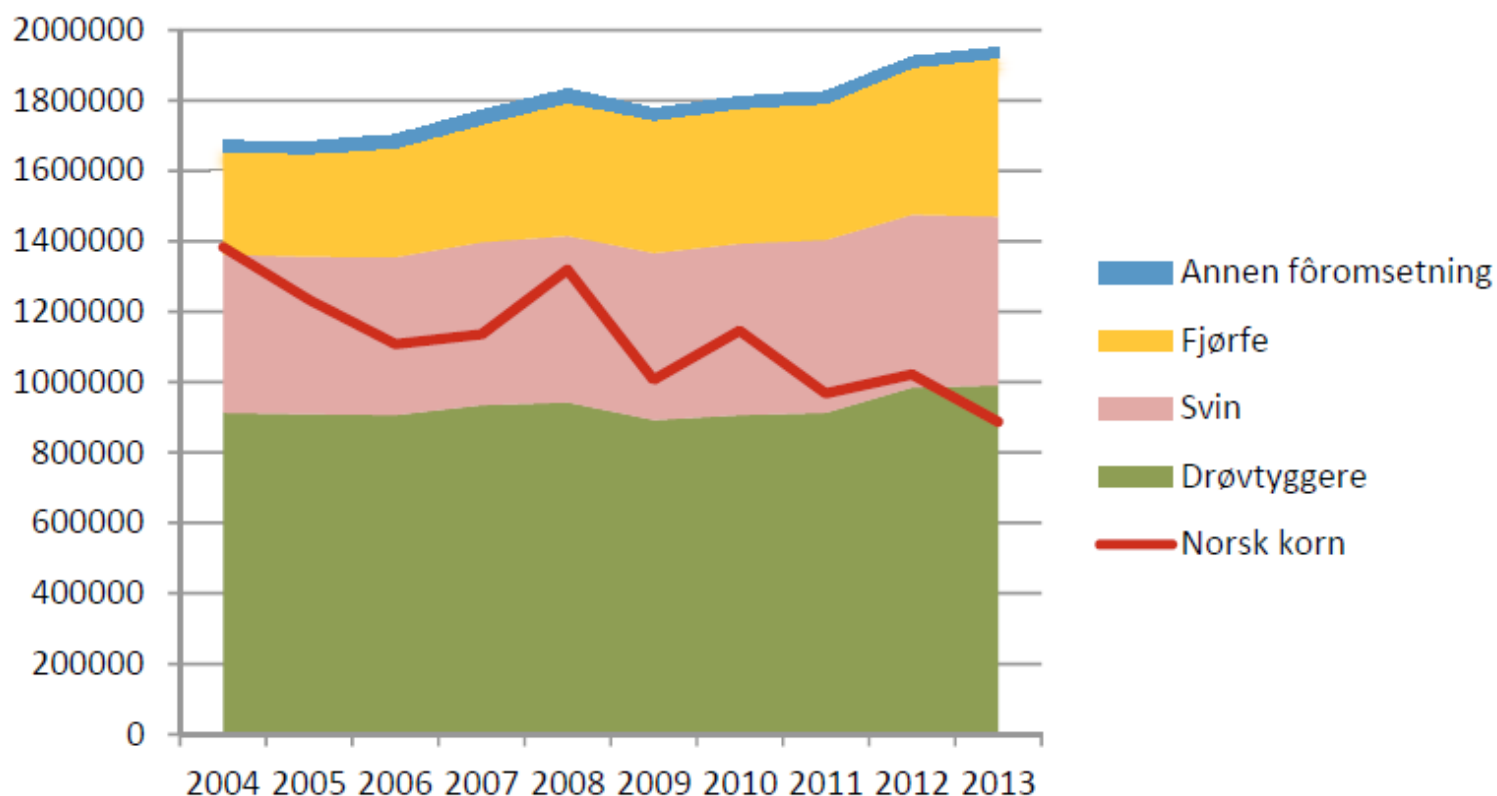
Hvordan?

- Hvordan norske ressurser?
- Hva slags bruk?
- Hvor?
- Heltid /deltid?

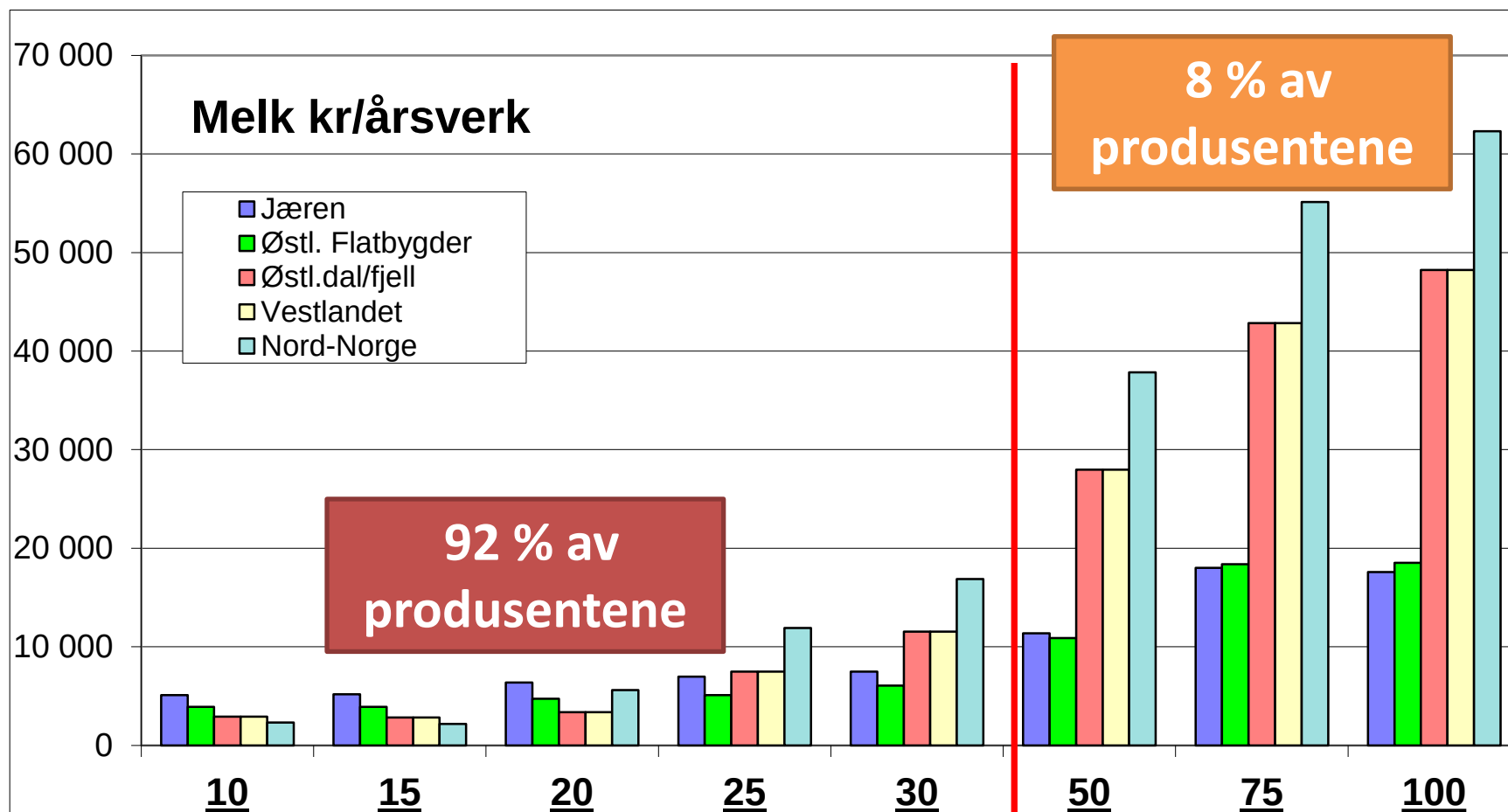
Kampen om **virkelighetsforståelsen** og
sammenheng mellom **mål - virkemidler**

Kraftfôrsalget øker- norsk korn kvantum synker

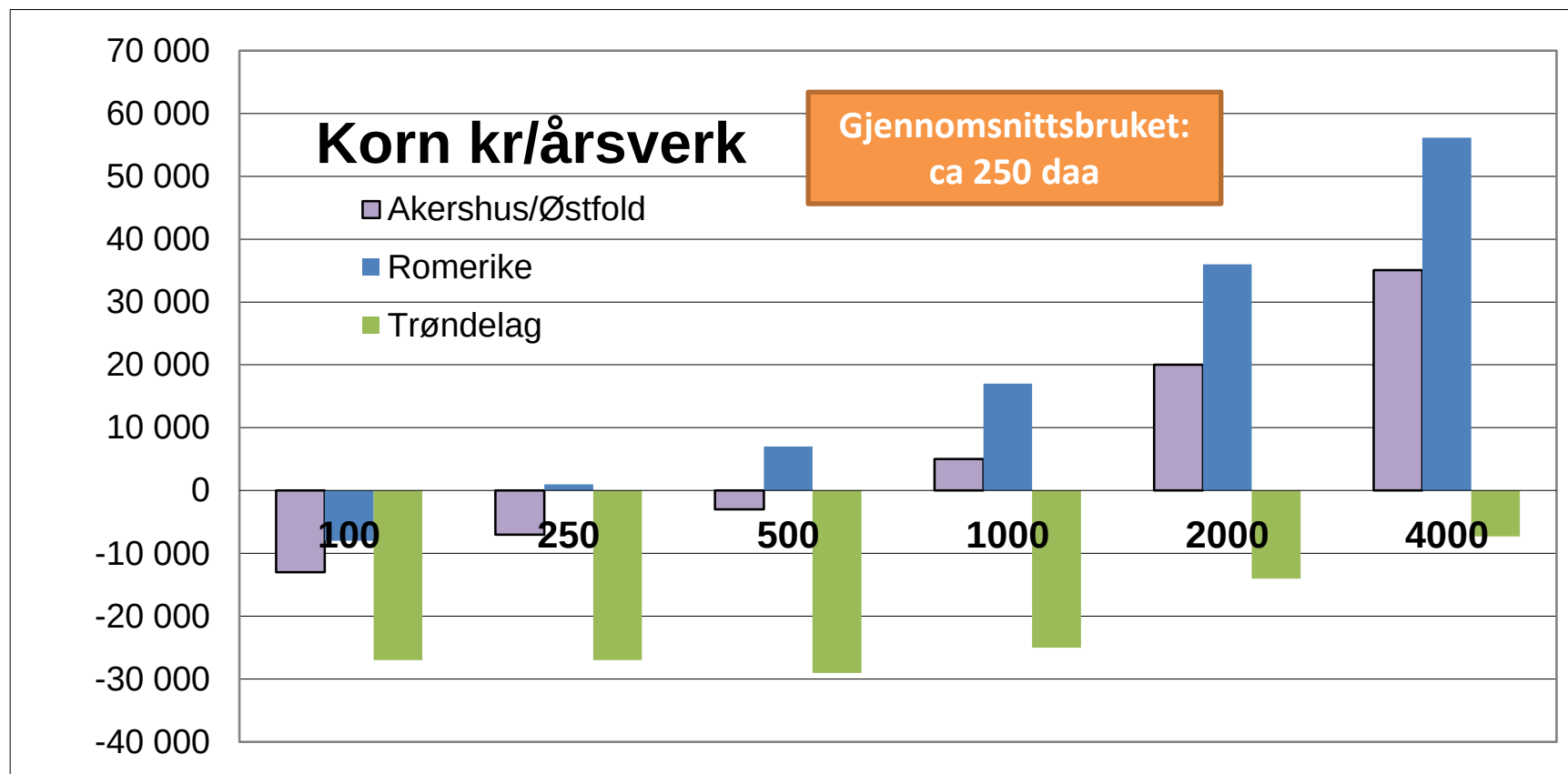
Figur 9 Kvantum av kraftfôr og norsk kornproduksjon oppgitt i tonn. Kornproduksjonen for 2013 er prognosert. Kilde: Slf.

Hva betyr endring i strukturvirkemidlene?

Endringer i inntekt pr årsverket **etter forliket** med ulik bruksstørrelse (antall melkekyr).
Forutsatt en leveranse på 7000 l melk pr ku

Hva betyr endring i strukturvirkemidlene?

Endringer i inntekt pr årsverk **etter forliket** med forskjellig bruksstørrelse (antall daa). Forutsatt avlingsnivå: 430 kg/ daa i Østfold/ Vestfold (sone 1). 370 kg/daa Romerike (sone 2) og 360 kg Trøndelag (sone 4).

Begrense / "frislipp"?

- Jordbruksoppgjøret 2014
 - Fjerne samdrift melkeproduksjon
 - Felleskvotetak 900 tonn (450 – 700tonn)
- Konsesjonsgrense fjørfekjøtt foreslått doblet
 - Kylling 280.000
 - Kalkun 60.000
- Egg?
- Svin?

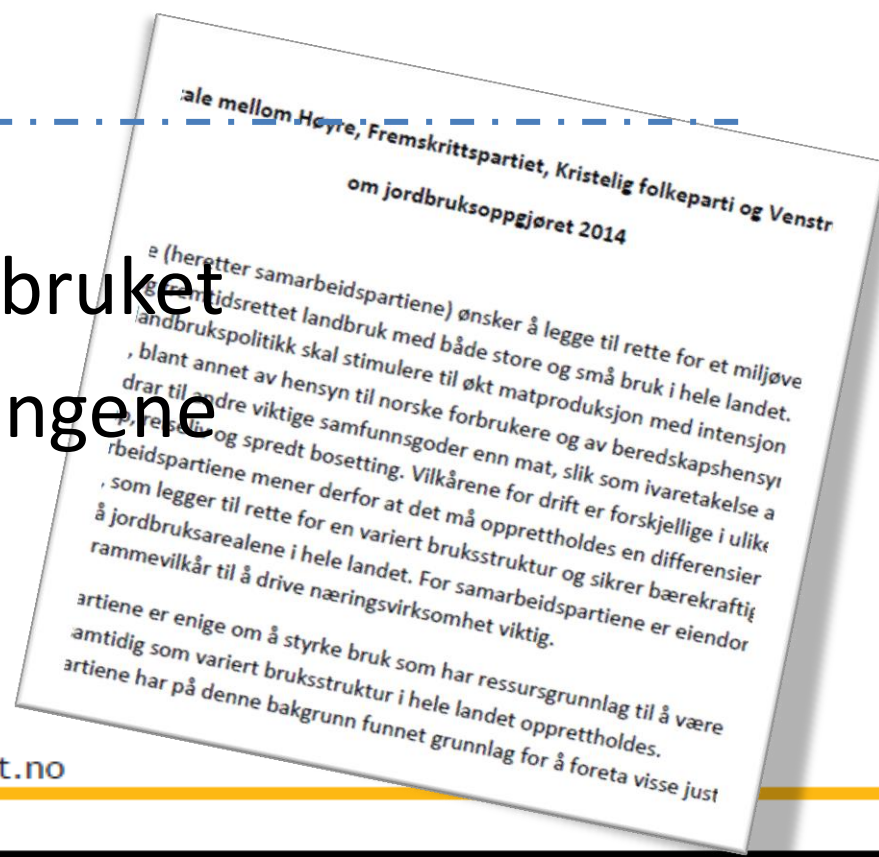
2 + 3 = 5 arbeidsgrupper

- Miljøvirkemidlene
- Større omsetningsregioner for melkekvoter

- Forenkling i landbruket
- Møte klimaendringene
- Økt rekruttering

Norsk matproduksjon er resultat av
vedtatt politikk og mange
framsynte utøvere og
beslutningstagere i næringa

Våre ”driftsulemper” er gjort til
konkurransefortrinn

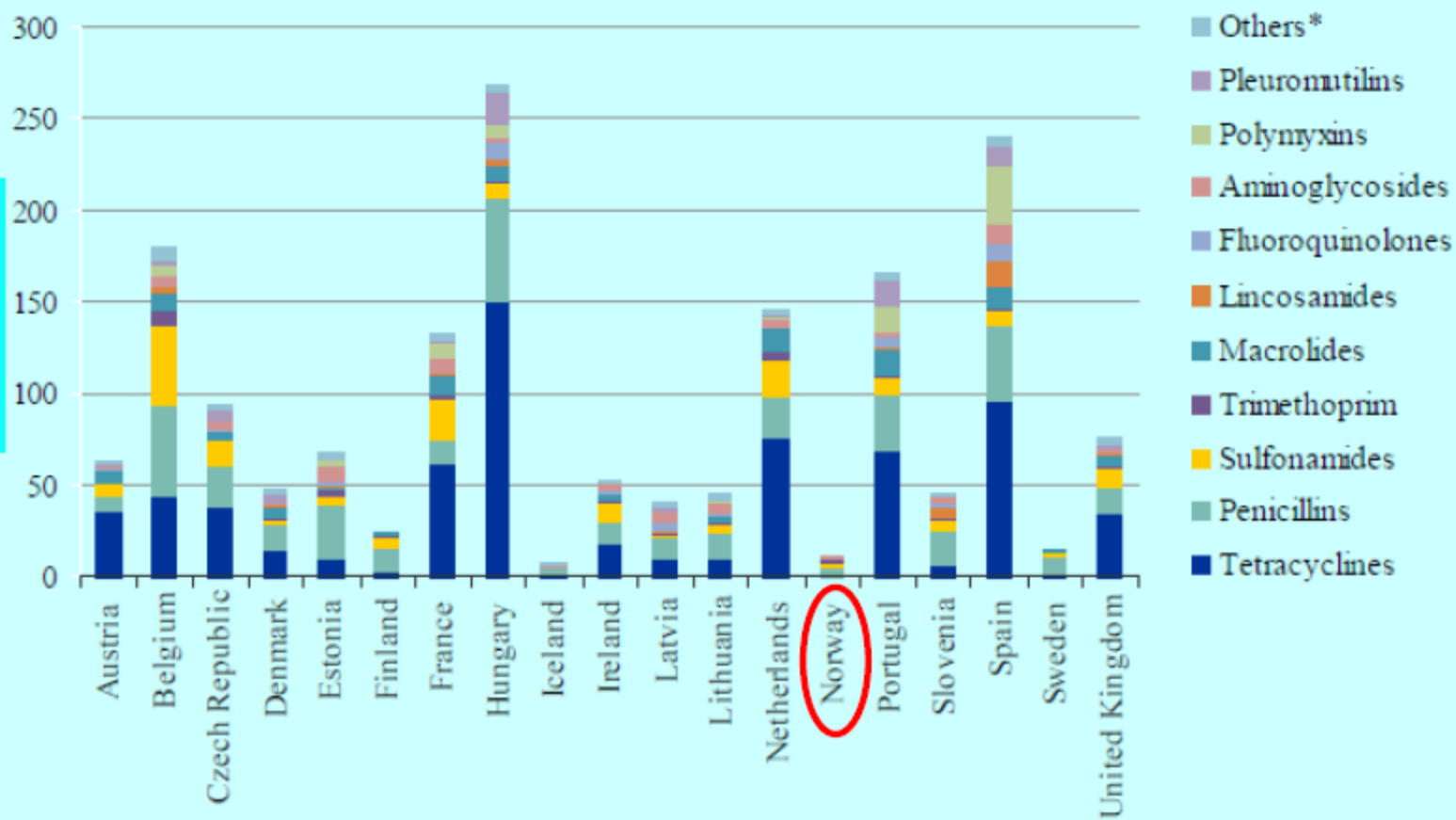
Beslutninger som har krevd

- klokskap og mot til å velge egne veier
- evne til å tenke langsiktig
- Kunnskap om biologi og dyreadferd
- Lojalitet i bransjen og støtte fra myndighetene
- Samarbeid i hele verdikjeden
- Gammeldags?
- Bakstreversk?

Norske dyr er blant de friskeste i verden!

Mengde
anti-
mikrobielle
midler
brukt per kg
husdyr

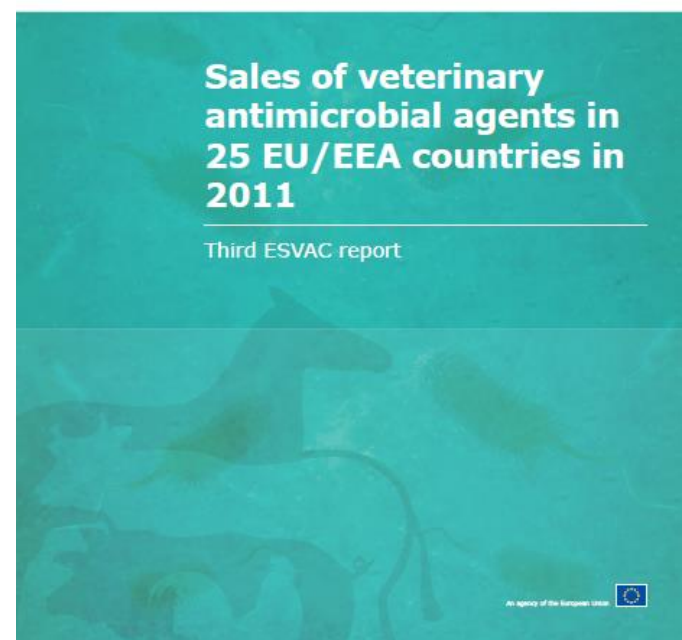

Her illustrert med bruk av antimikrobielle midler til dyr i Europa (tallene er korrigert for størrelse på husdyrpopulasjonen i de ulike lander)

Mat og folkehelse

Norge har klart lavest forbruk av antibiotika i matproduksjonen sammenliknet med 25 land i Europa.

Kypros og Italia toppe statistikken med et forbruk 100 ganger og mer enn forbruket i Norge.

Tabell 1 viser de åtte siste årenes resultater fra overvåkingen (funn over grenseverdiene i %). For fjerde året på rad ble det i 2011 ikke påvist rester i norskproduserte produkter over grenseverdi, mens det ble påvist rester over grenseverdi i 3,2 % av de importerte produktene.

Tabell 1. Andel (pr. %) undersøkte prøver med for høyt innhold av plantevernmidler

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Innenlands	0,1	0,6	0,9	0,5	0	0	0	0
Import	1,9	4,2	6,8	3,2	4,6	1,2	2,2	3,2

Kilde: Rester av plantevernmidler i næringsmidler 2011. Mattilsynet og Bioforsk

Genetikk i verdensklasse og internasjonalt etterspurt

- Effektive, robuste og friske dyr
- Troverdighet, åpenhet og dokumentasjon
- Kort vei forskning -> implementering

- Folk i ryggen
 - Trygg mat, økende bevissthet
 - Mat i byen
 - Lokalmat

- Motvind fra regjeringa
 - Landbrukspolitikkk fra ytre høyre
 - Saklig uenig i det meste
 - Mulighetsområder?
 - Stortingsflertallet avgjør

Rollen som støtteparti krevende

Norsk matproduksjon
– verdt å ta vare på?

Et politisk viktig valg!

Takk for meg!

www.bondelaget.no

Markedsbalanseringsutvalg

- Evaluere dagens system
- Vurdere behovet for å drive markedsbalansering i de ulike råvaremarkedene, **herunder om markedsreguleringen kan avvikles**
- Forslag til **alternative måter** å drive markedsbalansering med henblikk på å gjøre markedsbalanseringen **mer uavhengig av samvirkeorganisasjonene**.
- Vurdere endringer innenfor dagens system
- Frist: juni 2015.

Eiendomspolitikk

Jordvern – utnytte matjord til matproduksjon

- Eiendomspolitikken skal sikre produktive areal og matproduksjon
- Driveplikten skal sikre matproduksjon
- **Priskontrollen** – prisnivå som kan forrentes ved jordbruksdrift
- **Boplikten** sikrer bosetting utenfor tettbygde områder
- Eierskap - odelsretten bidrar til flere jenter i landbruket
- Konesesjonsloven skal sikre eierskap til jorda

Helhetlig vurdering – se virkemidler i sammenheng

Hovedformål ved eiendomslovene

Vern om landbrukets produksjonsareal (jordvern).

Arealressursene skal disponeres ut fra fremtidige generasjoner behov. (miljø, matproduksjon m.v.)

Samfunnsgagnlige eier- og bruksforhold

Rasjonell drift og akseptabel inntekt

Bosetting

Eigarskap: Ei opning for tilskot til AS-eigde driftsselskap kan føre til at matkieder kjøper seg kontroll bakover i verdikjeda og tek over bygningar og driftsapparat, ifølgje bondetoppar. Dei åtvarar mot at modellen med sjølveigande bønder på sikt kan stå for fall og at frislepp for aksjeselskap kan føre til kontrollvanskar, meir byråkrati og press mot utflating av tilskota. Foto: Bjarne Bekkeheien Aase

Regjeringen opnar opp for AS-eigd gardsdrift

Regjeringa opnar for landbruksstøtte til AS-eigde driftsselskap. – Matkieder kan ta over matproduksjonen, åtvarar bondetoppar.

www.bondelaget.no

De fleste land har et importvern

- Naturgitte og klimatiske forhold med kort vekstsesong og generelt lave avlinger
- Generelt høyt lønns- og kostnadsnivå drevet opp av oljeøkonomien
- Landbrukspolitiske mål knyttet til distriktspolitik, miljø og struktur.
- Lav sjølforsyningsgrad

Tollvern

- Overgang til prosenttoll på ost og kjøtt 2013
 - Nødvendig forutsetning for årets jordbruksoppgjør
 - **Overgangen til prosenttoll har hatt ønsket effekt:**
 - **Mangfoldet ivaretatt (økt)**
 - **Stoppet veksten av oster i direkte konkurranse med vanlig norsk hvitost.**
- Regjeringa ambisjon om å senke tollvernet
 - Signal gjentatt på Bondetinget
 - **Bondelaget venter at Stortingets syn avgjør**
- Flere prosesser på gang
 - Nye EØS- forhandlinger (art 19)
 - TTIP – (EU-USA)
 - WTO – miniavtale – lagt på is?

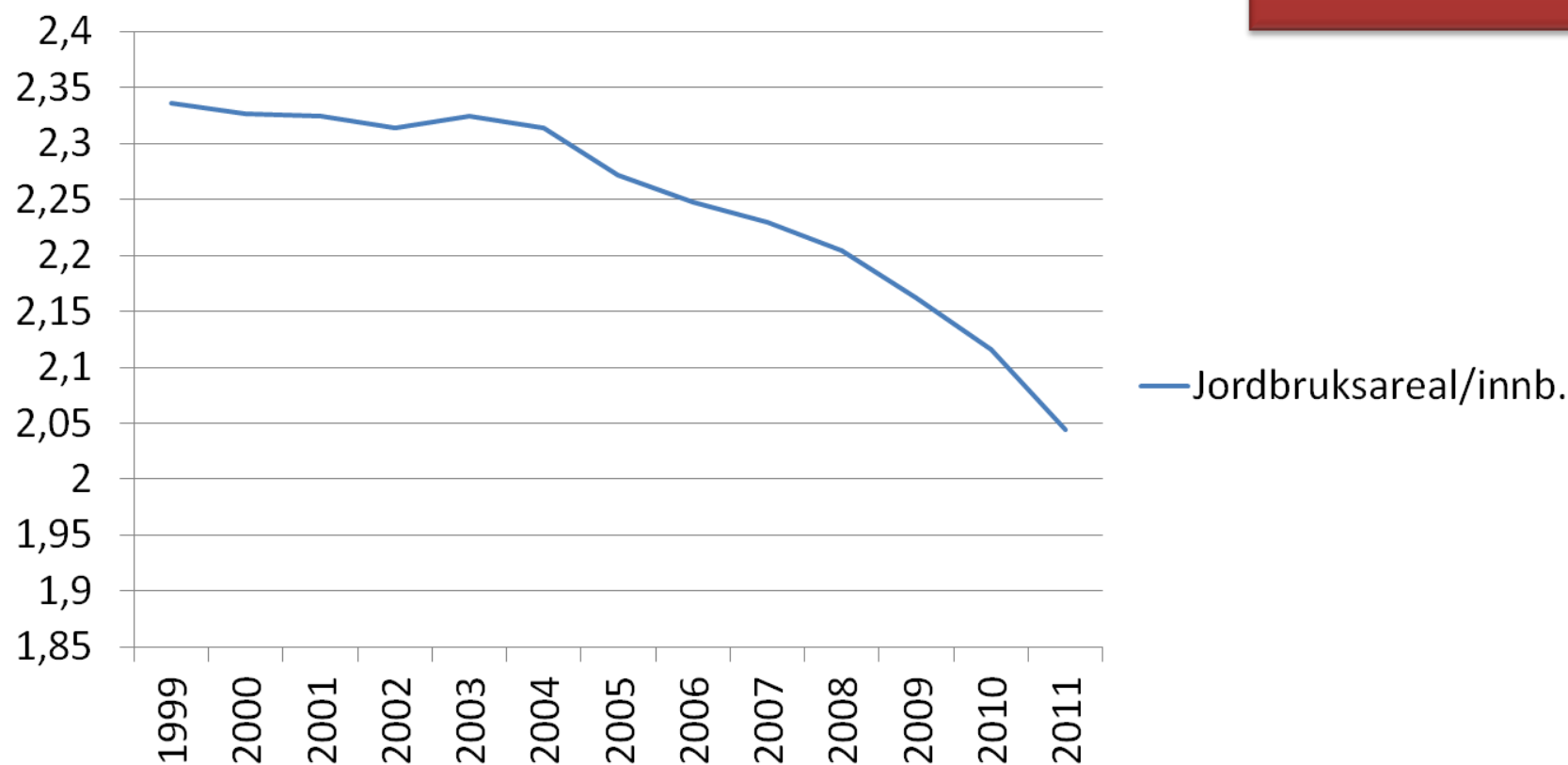

Hvorfor jordvern?

Folketall i Norge:

- 2012 – 5 000 000
- 2050 – 6 000 000
- 2100 – 7 000 000

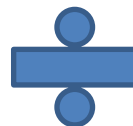
Jordbruksareal/innb.

Ingen skattegrep for økt matproduksjon

- Redusert formuesskatt positivt for landbruk
- Utvidet erstatningsordningen ved sanering av MRSA-smitte

- Grense for MVA-registrering fra 50' til 150'
- Kutt 18,7 mill. kr. til FoU i landbruket
- Ikke beredskapslager korn
- Kutter organisasjonsstøtte
- Kutter pressestøtte
- Kutter VO-midler
- Innfrir ikke på investeringsfond og økte avskrivningssatser

STATSBUDSJETTET

Andre arbeidsgrupper, utredninger

- Forskriftsendringer
 - Produksjonstilskudd
 - Avløserordning
- Arbeidsgruppe jordleie/driveplikt
- Sykeavløsning, kollektiv sykepengeordning
- Erstatningsordninger, vinterskadd eng, bifolk
- Ny målemetode for inntektsnivå
- Konsekvensanalyse oppgjør 2014

Ny Stortingsmelding

- Arbeidsgrupper og utredninger legger grunnlag
- Avgrenset tema
- 2016
- Støttepartiene må legge føringer

Rovvilt

- Positivt med større fellingskvoter og bedre vilje til å følge opp vedtatt politikk
- Krokanddommen – ny forskrift svak forbedring i erstatningsregler
- Krever erstatning når en må legge ned husdyrhold, eller ekstra kostnader ved fortsatt drift
- Beitenekt
- Bedre rovviltforvaltning
- Bestandsmål ulv

-

Matprisdebatten

Løsning er klar:

Lov om God handelsskikk og Handelstilsyn

Matpolitikk angår alle

- Styrke matpolitikken i offentlig debatt
 - Kampen om virkelighetsforståelsen
 - Mat griper inn i mange politikkområder
- Hva vil landbruket sjøl?
- Utvikle politikk
- Jobber **for** våre løsninger

www.bondelaget.no

Matpolitikk for framtida

Arbeidsgruppe I:

- Framtidsbonden – hvor står landbruket i 2020
- Forbrukerpolitikk – kvalitetsmat og dyre- og plantehelse
- Samfunnssikkerhet og matvaretrygghet

Sommerferie: Norske melkekyr har per i dag rett til åtte ukers «sommerferie» på beite, men nå har landbruks- og matminister Sylvi Gjøennomgang av det såkalte mosjonskravet. Foto: Mariann Tvete

Listhaug kan fjerne beitekrav

Klimapolitikk

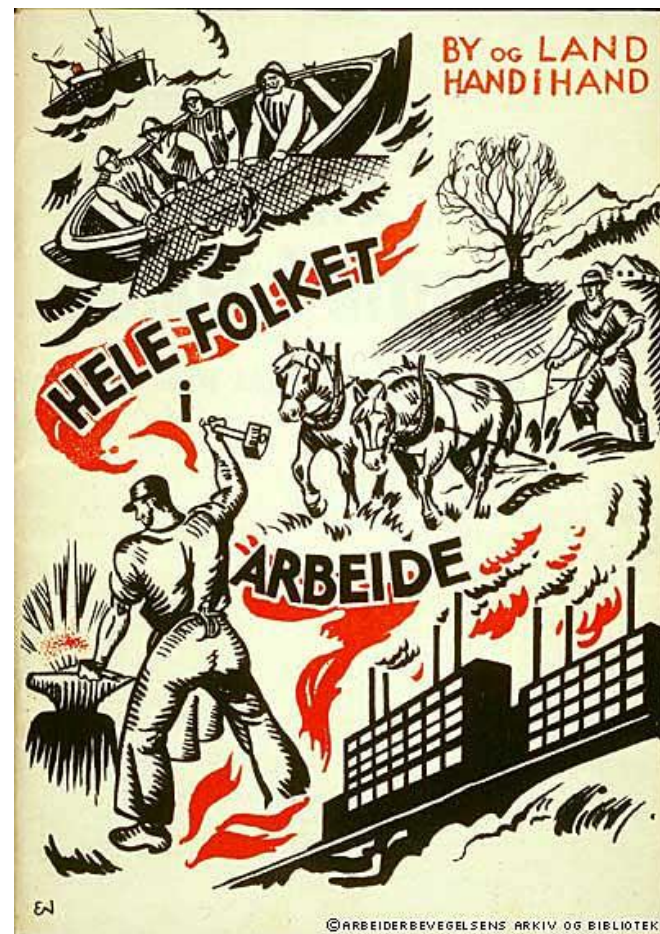
Arbeidsgruppe II:

- Målsettinger
 - Fossilfritt landbruk innen 2030
 - Alt avfall er ressurser
- Framtidas landbruk og matproduksjon er klimasmart og bærekraftig
- Hvilke standpunkt krever det at vi tar?
- Hvilken politikk og virkemidler trengs?

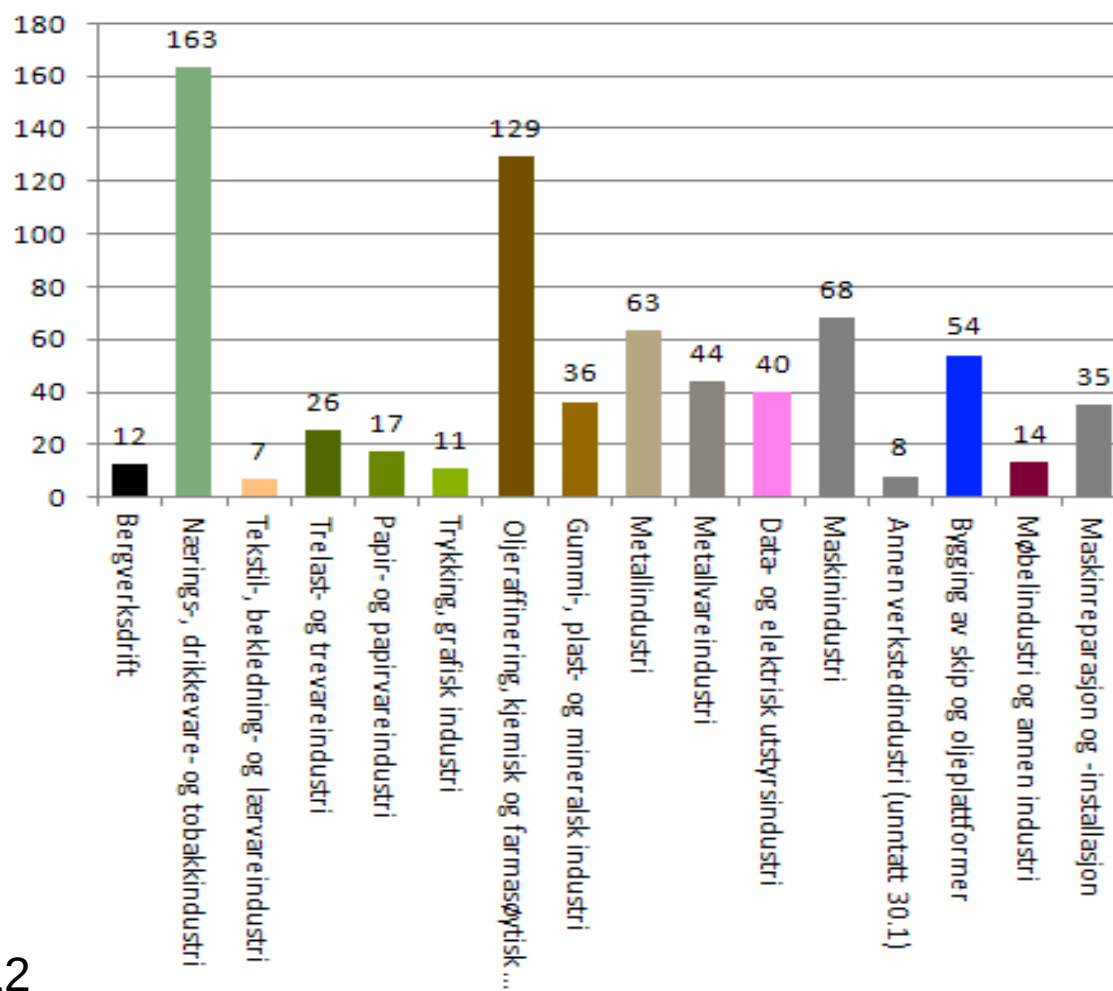

Den norske modellen i spill

- Kriseforliket 1935 – nødvendig sporskifte
 - Samvirke
 - Kornforretningen
 - Omsetningsloven
 - Tollvern
 - Forhandlingsretten
 - Eiendomslover
- Kanaliseringspolitikken – arealressursen grunnlaget
- FrP og H setter dette i spill
 - **ønsker å vende tilbake til politikk fra historias skraphaug??**

Omsetning i industrien

Kilde: SSB 2012

Det konservative Bondelaget?

Konservatismens grunnregel:

At vi må ta vare på det som det er verdt å ta vare på.

For eksempel viktige samfunnsinstitusjoner, i en tid hvor samfunnet stykkes opp i mer eller mindre lønnsomme småbiter uten innbyrdes sammenheng.

Økonomiske virkemidler

Jordbruksforhandlinger

- Målpriser
- Tilskudd

